

Ker nam še ni došla nobena pôla, zato iz tega sklepamo, da se tisk še ni pričel. Zakaj da ne, tega ne vemo, hočemo pa poprašati.

d) Še ene stvari moramo omeniti, in ta je letnik, kterege je slavni odbor v V. seji 15. novembra 1866 sklenil, da ga hoče izdajati Matica, ako jej dojde zadosti primerne gradiva. Do današnjega dne nam ni bil izročen noben sestavek.

Treba pa je sedaj resno začeti misliti na koledar, da se mu nabere obilo podučnih sestavkov. V ta namen naj slavni odbor pisatelje v posebnem naznanilu pokliče na delo. (Kon. prih.)

Vabilo.

Slovenske Matice odbor je v VI. seji 7. marca t. l. sklenil, da Matica za 1868. leto izdá „národni koledar“ z obširnim letopisom; za vredovanje je bil naprošen gosp. dr. Jan. Bleiweis, kateri je tudi prevzel to nalogo. V letopis se bodo jemali daljši in krajši podučni sestavki iz vseh predmetov bodisi izvorni bodisi prestave. Pisateljem je na voljo dano, ali da svoje sestavke darujejo Matici ali da zahtevajo plačilo, katero se bode odmerilo po navadi.

Slovenske Matice odbor se toraj obrača do pisateljev vseh slovenskih pokrajin s tem pozivom ter prosi obilne podpore. Sestavki naj se saj do 31. maja t. l. pošljejo g. dr. Jan. Bleiweis-u.

Slovenske Matice odbor v Ljubljani 7. marca 1867.

Dr. Lovro Toman, prvosednik.

A. Lézar, tajnik in odbornik.

Dopisi.

Iz Postojne 11. marca. — Od c. kr. deželnega predsedstva je prejela naša županija sporočilo, da pravico volitve v deželni zbor imajo volilci 1. in 2. razreda, iz 3. pa le tisti, ki plačujejo 10 gold. davka; po takem se skrči število naših volilcev le na kakih 30, Vrhnika pa jih ima nad 200. Častita naša županija se je za tega voljo brž obrnila do sl. ministerstva na Dunaj; nadjamo se, da naša prošnja ne bode brez vspeha, ker razložek števil 30 in 200 je vendar presilen! *)

Iz Senožeč 28. sveč. (*Trikrat vrže pès svojega gospoda na tla.*) Ako se po mestih vsaka mala dogodbica naznanja po časnikih, naj tudi jaz iz dežele povem eno, ki ima saj to prednost, da ni brez nauka: Gosp. pl. J. G. je hotel svojega zeló velicega pa še le 10 mesecev starega psa (parskega rodú) kaznovati. Pes se renčé skrije pod kuhinjsko ognjišče, gospod ga pa sili in sili izpod zavetja. Na ta ropot doide hišna gospodičina, ktera je psa največkrat napasila, in brani psa. Gospodičini hvaležni pes to videvši, plane izpod ognjišča na gospoda, ter ga za prsi zgrabi in na tla vrže. Vdarci po psu od hišnih, kateri so na gospodov krik prihiteli, so psa le toliko zmotili, da se psu iztrga in z veliko silo v vežo vleče; pes pa zmiraj tikoma za njim, ga zopet od zadej zgrabi in neusmiljeno na tla bunkne. Hišni zdaj psa toliko od gospoda spravijo, da mu v bližnjo sobo uide; al pes plane tretjič na-nj in ga tako silovito na tla trešči, da se hiša strese. Branitelji so mogli s posebnim pogumom razkačenega psa le toliko zmotiti, da gospod doseže puško, ktera je k njegovi edini sreči nabita na steni visela, ter ljubljenca svojega

pri tej priči v sobi vstrelí. Velika sreča gospodova je ta, da si je tako pogumno tisti del života branil, kamor je pes najbolj grabil, namreč grlo! — Več dni je zavolj obilnih ran moral v postelji biti. — Naj bo žalostni ta primerljaj svarilo vsem takim, kateri svojega psa več cenijo nego človeka!

S—i.

Iz Ljubljane. — Povsod se govorica zdaj najbolj suče okoli novih volitev za deželni zbor česki, moravski, kranjski in — kakor bi centralistični in dvalistični dunajski časnikarji radi imeli — tudi za tiroljskega. Ni čuda tedaj, da se je oglasila tudi „Laib. Zeitg.“ in pod nadpisom „Neuwahlen“ 1. kanono spustila na národni volilni odbor. *) Ker današnje „Novice“ na drugem mestu pretresajo omenjeni spisek, zato ga mi puščamo pri miru, in po svoje besedo poprimemo o novih volitvah, katerih bo treba, ker je razpuščen prejšnji naš deželni zbor, kteremu se je isto pripetilo kar českemu in moravskemu, in bi se to lahko zgodilo tudi tiroljskemu, in čemur se je le po večini glasov umaknil galiciški.

Ljudjé, ki niso vajeni ustavnega (konstitucijskega) življenja, menijo, da je to kaj čuda posebnega, ako se razpusti deželni ali državni zbor, in nasprotnim strankam je taka nevednost voda na njih mlin, da trobijo ljudém na uhó, da razpust je kazen nepokornim itd. Razpust deželnih ali državnih zborov je prav postavna navada v vseh državah, kjer vlada ni samooblastna (absolutistična). Vladar ima pravico razpustiti zbor in sklicati novega, pa tudi tega sopet razpustiti, ako ni vladi po volji. Al če ustavoljubno ministerstvo vidi, da temu, kar ono zahteva, nikakor ne pritrdijo državni zbori, takrat ali samo prostovoljno odstopi od vlade, ali pa mu vladar slovó dá, ker vidi, da zastopniki ljudstva tega nočejo, kar ministerstvo hoče. O takih razpustih državnih zborov vejo Angleži, Francozi, Belgijanci, Španjci, Prusi itd. veliko povedati; tudi naš presvitli cesar je razpustil leta 1848. državni zbor v Kromerizu.

Kadar tedaj vladar razpusti zbor in kliče volilce k novim volitvam, to nič družega ni kakor to, da vpraša volilce: ali so zadovoljni z ravnanjem svojih poslancev ali ne? Na to vprašanje pa odgovorijo volilci s tem, da svoje zastopnike pri novi volitvi zopet enoglasno volijo, če so ž njimi zadovoljni, ali da volijo druge, če poslanci ne ravnaajo po njih mislih za prid deželi in državi.

To isto pravi Najviši patent Njih Veličanstva od 1. dne t. m. rekoč: „Mi smo torej sklenili obrniti se še enkrat do svojega naroda kranjskega.“

Pri novih volitvah za deželni zbor je tedaj dolžnost vsacega volilca, na to vprašanje po resnem predvarku pošteno in odkritosrčno odgovor dati z volitvijo svojo, brez strahú, ali ga kdo pisano gleda, zakaj volitev je vsakemu volilcu popolnoma prosta in sveta pravica, in ne, da bi kdo na ljubo komu volil ali da bi se plašiti dal komu. Sram ga bodi kdor je figa mož ali kdor misli, da mu pri volitvi more kdo drug zapovedovati kakor sama vest njegova. Zdaj pri novi volitvi hoče presvitli cesar odgovora po volilcih: ali so poslanci vaši prav storili ali ne, da so želeli preponižno prošnjo prinesiti pred tron cesarski, da Njih Veličanstvo sliši, kaj v blagor kranjske naše dežele in pa vsega cesarstva zastopniki vaši mislijo.

Kakor pa vest zahteva, da vsak pošteno, okritosrčno, brez strahú voli, tako pa zahteva tudi dolžnost vsacega deželana, ki ima pravico voliti, da gré volit. Kakor je znano, so volitve po mestih in trgih drugač kakor po kmetih. Po mestih in trgih, kjer je

*) Ali ni to pomota, ker pri predzadnjih volitvah je znašalo število volilcev v Postojni 79, na Vrhniki 164? In kako sploh more biti tak velikansk razložek, ker Vrhnika ima manj prebivalcev kot Postojna; una jih šteje 1647, ta pa 1666.

*) Kakor se sliši, pride „Laibacherčni“ spisek tudi v slovenskem jeziku na dan. Naj ga naši ljudje sodijo po razjasnilu „Novic!“

volilcev manj, voli vsak, ki ima po postavi pravico volitve, kar naravnost poslanca; po kmečkih občinah pa, kjer je iz celega okraja (kantona) ali še več okrajev skupaj sila veliko ljudi, ki imajo pravico voliti, volijo ti še le izmed sebe možé (izbiralce), ki grejo na napovedani dan volit poslanca ali več poslancev, kolikor jih je za skupni okraj po postavi odločenih. Dozdaj so se ti možje, ki bodo poslance volili, domá v občini volili; kak uradnik iz gosposke je prišel k njim in domá so volili. Zdaj je c. k. deželna vlada to drugač ukazala: ljudje, ki imajo pravico izbiralce voliti, morajo v kancelijo k gosposki priti. To bode marsikomu, ki ima daleč do gosposke, zeló težavno. Vendar naj nikogar ne straši težavna pot; deželni zbori imajo srečo ali nesrečo vsacega deželana, naj si je kmet, rokodelec ali kar si bodi, deloma v svojih rokah; zato ni vse eno, kdo je poslanec.

Naj konečno še omenimo to, kako pijani od veselja so nemški centralistični in dvalistični listi, da so razpuščeni trije deželni zbori, ki so zato nevšečni, ker brez odkritosrčnega pisma do presvitlega cesarja niso hotli poprijeti se volitev v državni zbor. Da bi jim sedanje veselje nikoli ne presedalo! Ako se svojemu Cesarju nepremakljivozveste dežele kakor kranjska in tiroljska, — ako se dežela česka (pemska), ki je z moravsko vred še le lani v strašni vojski s Prusom kri in premoženje zvesto žrtvovala Avstrii, — ako vse te dežele se nočejo molcé udati, kar sedanje ministerstvo zahteva, tedaj, pravimo, ni čas, da bi radosti poskakovali nemški dvalisti, marveč čas je, da vsak lojalen Avstrijan žalostnega srca glavo pobesi! — Ko so Nemci na pretrganje nasprotovali cesarskemu manifestu od septb. 1865. Slovenci pa radostno pozdravljali to cesarjevo pismo, ki bi se bilo imelo z izrednim državnim zborom, 2. januarja t. l. poklicanim, izvršiti, takrat smo dobili Slovenci priimek „rakovcev“ (reakcionarjev), „nezvestnjakov ustavnih“ in cel koš družih psovk, — zdaj nas psujejo pa „ultramontance“, „fevdalce“ itd. „N. Pressi“ in „Triesteri“ pa je posebno naša prečastita duhovščina strašen trn v peti, in kar morete, hujskate našega knezoškofa, naj bi s strelo udaril va-njo in jej prepovedal vdeležvanje pri volitvah. Lajavci so pozabili, da so knezoškof v deželnem zboru 1864. leta sami se krepko borili za volilne pravice kaplanov. Pa če bi se tudi to ne bilo zgodilo, knezoškof dobro vejo, da duhoven ni paria v državi, ampak da je državlján enako upravičen kakor je enako obložen, tedaj mu državljanjskih pravic nihče in tudi škof kratiti ne sme; — knezoškof dobro vejo, da duhovščina, ki med ljudstvom živi, najbolje pozná njegove nadloge in potrebe, in mu tedaj tudi pravo svetovati more; knezoškof pa tudi to dobro vejo, da c. k. deželna vlada ne prepoveduje svojim vorsteherjem, adjunktom, aktuarjem itd. itd, da se nimajo vtikati v volilne zadeve; kako bi tedaj dekán ne smel, kar sme „vorsteher“, ali kaplan ne, kar sme „adjunkt“? Ako deluje posvetna gosposka, dolžnost je tudi duhovne, da ona ne drži križema rok. Pogledjmo v druge dežele, in škofe celó vidimo na čelu narodnih volilnih odborov. Tako prvi stoji podpisan konservativnemu (narodnemu) volilnemu odboru velikih posestnikov na Marskem: knezoškof olomuški knez Fürstenberg. V svesti smo si tedaj, da tudi o tem veljá geslo svetlemu našemu knezoškofu: stati saj nad strankami.“

— (Kako se je obnašati pri novih volitvah?) Velika težava pri volitvah, ki bodo zdaj znovega za deželni zbor, utegne ta biti, da bodo ljudje nejevoljni, da morajo spet sitnosti, spet nove stroške imeti in dragi čas muditi, in da morebiti poreko: čemu bomo volit hodili, če naše volitve nimajo obstanka? raji doma ostanimo,

saj je vse eno. — Al takim, ki tako govore, je odgovoriti, da se nikjer na svetu, posebno pa v političnih rečeh, nič ne doseže brez truda in trpljenja. Vojščak kterega prvi strel preplaši, da pobegne, ne bo nikdar sovražnika premagal. Ako kje, gotovo je v političnih rečeh srčnosti, potrpežljivosti in neomajljive stovitnosti treba. Komur srce upade, kdor nad svojo rečo obupa, je gotovo zgubljen. Zatoraj stojmo trdno, kakor skala; nepremakljivo, kakor naš troglavi velikan, v kterega zastonj butajo viharji, zastonj udarjajo strele, — on se ne gane!

Vsacega domorodca sveta dolžnost je tedaj:

1. Da nagovarja ljudi, da, kedar bodo volitve za izbiralce, naj že bodo pri županu, ali v kaki kancelii, pojdejo volit, kateri koli morejo. Ni dvombe, da bodo ljudje hudo obdelovani; in vsak sam lahko spozna, da jih je laglje pregovoriti in presukati, če jih malo pride.
2. Da tudi sam pride k tem volitvam, da, če je treba, mánj zvedenim pravo svetuje, pa tudi pazi, da se nikomur sila ne dela, in nobene napačnosti ne godé.

Lahko se zanesemo, da naš narod, zvest svoji veri, svojemu cesarju in svoji domovini, s svojo navadno srčnostjo in stovitnostjo svojo dolžnost izpolni. —

Iz Ljubljane. (Iz deželnega odbora kranjskega.) Novoizvoljeni deželni odbor je imel 25. februarja prvo svojo sejo. Gosp. deželni glavar pl. Wurzbach je v kratkem nagovoru pozdravil nove odbornike ter izrekel nado, da bode novi odbor kakor prejšnji v nekaljeni složnosti marljivo delal deželi na korist. Dr. J. Bleiweis je na to izgovoril svoje prepričanje, da se sloga v deželnem odboru tudi v prihodnje ne bode kalila, če tudi so obravnave v deželnem zboru včasih viharne. Sedanjemu deželnemu odboru se sicer od neke strani očita, da je národén; toda ali ne bi bilo protinarravno, ako bi deželno, to je, národovo zastopstvo drugačno bilo kakor národno? — Odstopivšima odbornikoma g. dr. Jož. Zupanu in g. Kar. Dežmanu se je za njuno nevtrudljivo delovanje soglasno izrekla zaslužena zahvala. — Potem dr. Bleiweis poroča o vlogi, v kateri po kmetijski družbi gosp. Koren, predsednik podružnice planinske, razodeva, da nova postava o nabiranju vojakov globoko sega v kmetiške razmere ter prosi pomoči. Dr. Bleiweis nasvetuje, naj odbor brž drugi dan predlaga deželnemu zboru, da deželni zbor sklene prositi deželno vlado, da izprosi pri Njih Veličanstvu cesarju, da se nova rekrutna postava od 28. decembra 1866. leta odloži za zdaj in sicer tako dolgo, dokler se ta stvar ne reši po ustavni poti. Odbor je soglasno pritrdil temu predlogu. — O naznanilu deželne vlade, da se bode sirotišnični zalog, ki znaša 211.000 gold., izročil deželnemu odboru, dež. glavarja namestnik gosp. dr. E. Costa sproži misel, ali ne bode zdaj potrebno, da se ustanovi lastna deželna blagajnica (denarnica)? Potreba lastne blagajnice bode čedalje večja, kajti razun sirotišničnega zaloge bode se deželnemu zboru izročil tudi zalog ustanov (štipendij) za učence, kakor se že upravlja Glavarjeva ustanova, ki ima 100.000 gold. premoženja. Ta blagajnica bode, ako se ustanovi, upravljala tudi dež. premoženje in zemljiščine odveze zaklad, od kterih se zdaj za upravljevanje cesarskim uradnijam plačuje 1600 gold. na leto. S tem zneskom in z odstotki od upravljevanja ustanovnih zalog bode se ta blagajnica lahko osnovala brez stroškov iz deželnega zaklada. Po resnem prevdarjanji omenjenih razmer je deželni odbor soglasno sklenil deželnemu zboru predložiti naslednja nujna nasveta: a) naj deželni zbor sklene, da si deželni zastop napravi lastno blagajnico, b) naj se deželni

odbor pooblasti za začasno pripravo za to blagajnico proti temu, da deželni zbor pozneje potrdi te priprave. — Da naši ljudje po deželi zvedó obravnave deželnega zbora, deželnega glavarja namestnik g. dr. E. Costa nasvetuje: a) naj se stenografični zapisniki zborovih séj pošiljajo vsem županijam; b) napisi stenografičnih zapisnikov, njihov naslov in obseg naj bode vprihodnje čisto slovenski, ker se sedaj večidel v deželnem zboru govori slovenski in bi tedaj nemški napis se prečudno podajal slovenskemu zapopadku. Prvi predlog je bil soglasno, drugi z večino treh glasov zoper dva sprejet. — Naposled dr. Lovro Toman nasvetuje, naj se vsa posvetovanja deželnega odbora v prihodnje razglašujejo po „Novicah“ in „Laibacher Zeitung.“ Predlog soglasno obvelja tem več, ker ste vredništvi „Novic“ in „Laib.“ zagotovili, da hočete ta oznanila sprejemati brez plače.

— Presvitli cesar so po milostivem sklepu od 28. svečana t. l. prošnjo deželnega zbora kranjskega uslišati blagovolili, da se v eni najprvih milodarnih državnih loterij en del loterijnega dohodka obrne na korist zidanja kranjske sirotnice. Po premilostljivem tem sklepu doide dobrotni napravimočna podpora.

— C. k. ministerstvo kupčijstva je gosp. V. C. Zupana potrdilo za predsednika kupčijske in obrtnijske zbornice, gosp. J. Horaka pa za podpredsednika.

— Čitalnica je prihodnje „besede“ odločila na 24. dan t. m. in na 7. aprila. Odbor za glediščine igre in odbor za veselice sta bila naprošena, da sestavita program.

— Od 16. t. m. naprej bodo vsako saboto sokolski shodi v Virantovih sobanah, h katerim vabi uljudno vse ude in prijatle Sokola odbor.

Poslano.

*Ne manjka se dandanes ljudi, katerih ni sram, tudi najgrjih laži trositi po svetu. Prepričani smo sicer, da pošteni ljudje sami na prvi hip presodijo in obsodijo take stranske nakane. Vendar ker se nam od več strani zagotavlja, da neke osebe ne odjenjajo na javnih krajih za gotovo pripovedovati, da nas je volja predlagati deželnemu zboru, da se plačilo deželnih odbornikov poviša, moramo take govorice očitno kot nesramno laž in hudobno natolcevanje zaznamovati. *)*

V Ljubljani 11. marca 1867.

Dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa,
deželni odborniki.

*) Ta laž prav jasno kaže, da nekterim ljudem ni nič prenesramno, kadar iščejo hudobne svoje namene doseči. Zato rojaki! ne dajte se prekaniti od lažnikov, ki ljuliko sejejo med pšenico, in varite se volkov, ki se plazijo zdaj v ovčjem kožuhu okoli vas! Vred.

Predragi rojaki!

Njih Veličanstvo naš premilostljivi cesar so s patentom od 1. marca t. l. blagovolili skleniti, da naj se sedanji deželni zbor kranjski razpusti in naj se brez odlašanja razpišejo nove volitve.

V tem patentu so Njih Veličanstvo milostljivo sami spoznali, „da Jim je dobro djalo, ko so zaslišali zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov svojega zvestega naroda kranjskega.“

Njih Veličanstvo so tudi priznati blagovolili, da je bil deželni zbor pripravljen, poslance voliti za državni zbor na Dunaji.

Zastran misli pak, ki jih je razodel deželni zbor o nalogi in pristojnosti državnega zbora, sklenili so Njih Veličanstvo obrniti se do naroda kranjskega, ter so nove volitve ukazali.

Pri vas je po takem, predragi volilci, da izrečete: ali so poslanci, ki ste jih komaj pred enim mesecem tako enoglasno volili, po vaših mislih ravnali in ali so se vašega zaupanja vredni izkazali.

Ako bivši vaši poslanci niso izgubili zaupanja vašega, boste jih, kadar pridete po gori omenjenem Najvišem pozivu Njih Veličanstva k novim volitvam, zopet volili, kajti gêslo njih bilo je in zmiraj bode:

Vse za vero, cesarja in domovino!

Bili pa so dosedanji poslanci (razun enega), da jih volilcem kličemo v spomin in živo priporočamo, ti-le:

I. Poslanci kmetiških sosesk:

Za ljubljanski in vrhniški okraj: gosp. dr. **Janez Bleiweis** in gosp. **Fideli Terpinc**, grajščak.

Za kamniški in brdski okraj: gosp. dekan **Ivan Toman**.

Za kranjsko-loški-tržiški okraj: gosp. baron **Anton Zois**, grajščak in gosp. **Anton Kos**, ljubljanski stolni prošt.

Za radolški in kranjsko-gorski okraj: Gosp. fajmošter **Lovro Pintar**.

Za postojnski-planinski-senožeski-bistriški in loški okraj: gosp. dr. **Costa**, župan ljubljanski, in gosp. **Matija Koren**, posestnik.

Za vipavski in idrijski okraj: gosp. dekan **Juri Grabrijan**.

Za novomeški, kostanjeviški in krški okraj: gosp. **Jožef Zagorec**, posestnik.

Za trebanski, zatiški, žužemperski, mokronoški, litijski in radeški okraj: gosp. **Santo Treo**, grajščak, gosp. grof **Jožef Barbo**, grajščak, in gosp. **Miha Tavčar**, fajmošter.

Za kočevski, laški in ribniški okraj: gosp. **Luka Svetec** in gosp. **Peter Kozler**, posestnik.

Za črnomeljski in metliški okraj: gosp. **M. Kramarič**, posestnik.

II. Poslanci mest in trgov.

Za Ljubljano: gosp. dr. **Lovro Toman** in gosp. dr. **Klun**, profesor na Dunaji.

Za Idrijo: gosp. vitez **Anton Gariboldi**.

Za Kranj in Loko: gosp. **Leopold Jugovic**, trgovec in posestnik v Kranji.

Za Tržič, Radoljco in Kamnik: gosp. dr. **Prevec**, advokat v Kamniku.

Za Postojno, Vrhniko in Lož: gosp. baron **Janez Šlojsnig**.

Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gosp. **Ludevik Ravnikar**.

Za Kočevje in Ribnico: gosp. **France Souvan**, posestnik v Ljubljani.

III. Poslanca kupčijske in obrtniške zbornice:

Gosp. **Ivan Horak** in gosp. **Jožef Debevec**.

Volitve zbiralcev bodo po okrajnih pisarnicah, na ktere naj volilci gotovo povsod pridejo!

Narodni volilni odbor za vojvodstvo kranjsko. V Ljubljani 4. marca 1867.